

ANTIČNI STAVBNI KOMPLEKS NA RODINAH

A. VALIČ-S. PETRU

Gorenjski muzej, Kranj — Narodni muzej, Ljubljana

V severozahodnem delu Gorenjske pod Karavankami se znanim rimskodobnim slučajnim najdbam v Radovljici,¹ Lescah,² na Bledu,³ Begunjah,⁴ Slatini,⁵ Brezjah⁶ in Mošnjah⁷ pridružuje še lokaliteta Rodine⁸ naselbinskega značaja. Leži v »Ključeh« pod vasjo Rodine (parc. št. 756 — k. o. Doslovče) ob stari cesti Kranj—Jesenice na najvišji savski terasi (glej ris. 1). Teren, ki je bil naseljen, je raven in vidna znamenja ostalin se kažejo v obliki tal kot gomile in nasipi, ki tvorijo nepravilen dvojni četverkotnik večjih dimenzij (zah. stranica ca. 125 m, severna ca. 104 m, vzhodna ca. 117 m in južna ca. 116 m). V notranjem četverkotniku so bile tri stavbe. Med seboj se razlikujejo po razporeditvi prostorov, velikosti in obliki. Dve četverkotni, enoprostorni stavbi (A, B), ki sta bili ugotovljeni s sondami, sta pokazali uporabo enakega gradbenega materiala in enak način zidave z edino razliko, da ni bilo tlaka in da stene niso bile ometane z malto. Osnovo tlaka tvori prod (glej profil sonde A in B na prilogi 2). Tretja stavba (C) v jugozahodnem delu četverkotnika se razlikuje od ostalih po večjem številu prostorov in njih velikosti, po obliki tlorisa, smeri vhoda, po vsej verjetnosti tudi po funkcionalnosti in najdbah, ki so bile v njej.

Opis najdb

Stavba A leži v jugovzhodnem kotu notranjega četverkotnika (glej situacijski načrt na prilogi 1); s svojo južno in vzhodno steno se neposredno vključuje v nadaljevanje nasipa (kotna stavba). S sondo, ki je potekala v smeri V—Z (dolžina 18,0 m in širina 2,0 m), je bil odkrit zid vzhodne stene (širina 0,60 m) in zid zahodne stene (širina 0,40 m). Višina ohranjenega zidu

¹ W. Schmid, MZK 1906, 154, 176, 222, 257; KLDB 1937, 544.

² CIL III, 3888: 3890 = 10780; AIJ 218; J. Pečnik, Izvestja XIV, 1904, 126.

³ R. Ložar, Cerkev in dom, julij 1937, 7, 25—27.

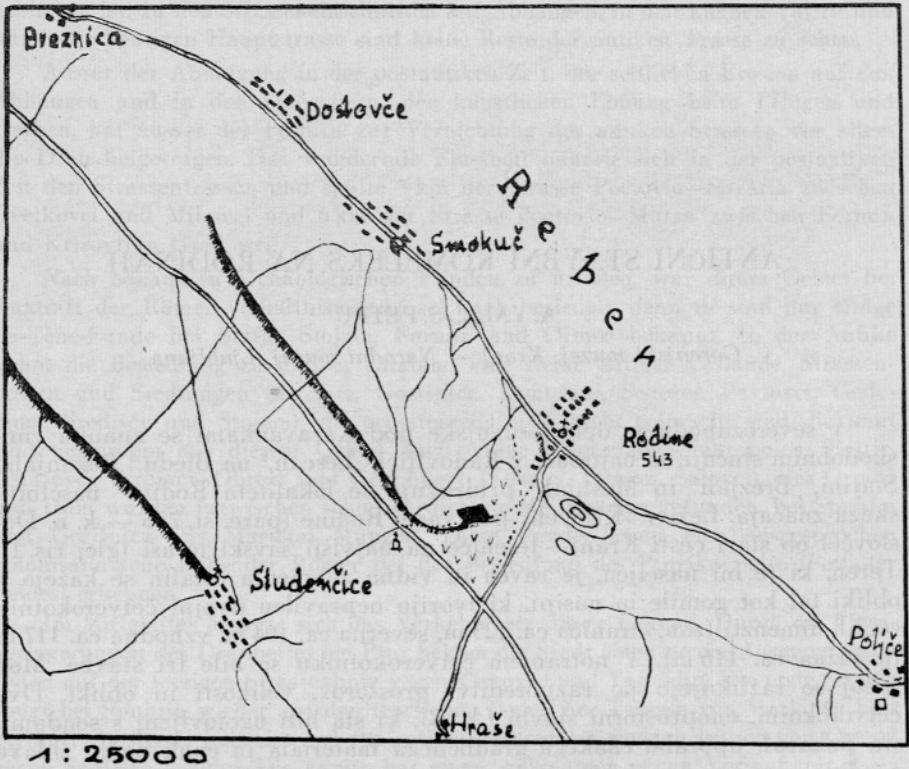
⁴ B. Saria, GMDS XIV, 1953, 10; MZK 1908, sp. 314.

⁵ Jahresheft des Landes Museum 1862, 249.

⁶ J. Pečnik, Izvestja XIV, 1904, 126; A. Müllner, ARGO 1895, 43.

⁷ P. Petru, Okvirna časovna in tipološka klasifikacija gradiva iz južne nekropole v Bobovku pri Kranju, AV IX-X, Ljubljana 1958-59, 14.

⁸ P. Petru, l. c., 14, 16, 18, 20; A. Valič, 900 let Kranja, Kranj 1960, 31.

Ris. 1. Geografska situacija rimskodobne lokalitete Rodine

Fig. 1. Situation géographique de la localité de Rodine à l'époque romaine

	rečna terasa		staroslovensko grobišče
	terrasse fluviale		sépulture vieux-slave
	steza		slučajna najdba iz rimske dobe
	sentier		découverte fortuite de l'époque romaine
	osamelec zel. groha		rimskodobna naselbina
	tertre en tuf vert		colonie de l'époque romaine
			prafara
			paroisse primitive

na zahodni strani je 0,20 m, na vzhodni pa 0,30 m. Temeljni okrogli kamni (apnenci) zahodnega zidu velikosti $0,40 \times 0,20$ m so bili položeni na intaktni prod in vezani s suho malto iz robatega, drobnega peska. Na te temelje pa so bili vezani v isto širino manjši okrogli prodniki, veliki do $0,10 \times 0,15$ m. Stena ni bila ometana. Vzhodni zid je bil grajen enako, le da so bili temeljni kamni manjši (do $0,10 \times 0,15$ m). Osnovo tlaku tvori prod. Ob notranji steni vzhodnega zidu so bili najdeni manjši keramični fragmenti črne do rjave barve. Nekateri so bili ornamentirani z enojno ali dvojno valovnico ali z vzporednimi kanelurami. Ti fragmenti so bili v temnejši do 0,25 m debeli plasti med prodniki porušenega zidu in prodom. Pomešani so bili z ostanki

manjših drobcev oglja in govejih kosti. Na steni so bili opazni sledovi kurjenja (Profil sonde A na prilogi 2).

Stavba B leži v severovzhodnem delu notranjega četverokotnika in se vključuje s severovzhodno stranico zidu v nasip. Odkriti del zidu v sondi je pokazal isti način zidave kot v stavbi A. Sonda je bila brez materialnih ostankov (Profil sonde B na prilogi 2).

Stavba C v jugozahodnem kotu notranjega četverokotnika je bila odkopana s tremi prostori (Pril. 3, T. 1, sl. 1), ki jo lahko opredelimo po tlorisu v varianto ključastega tipa. Vsak prostor, ki je različen po velikosti ($4,20 \times 1,50$ m, $3,50 \times 4,80$ m in $6,0 \times 5,70$ m) ima svoj vhod različne širine in smeri, vsi pa so na prednji strani. Dolžina zadnje stene je 16,5 m (T. 1, sl. 2). Prehodov med posameznimi prostori ni. Z zadnjo steno se vključuje stavba v smer notranjega nasipa, kar nam dokazuje zidni podaljšek na jugozahodni strani (odkopana dolžina 1,0 m). Zidni podaljšek severovzhodne stene zidu prečno proti zunanjemu nasipu se ne vključuje v celoto, ker so ga morda uporabljali kot del pomožnega prostora. Temeljni kamni velikosti do 0,50 m, ovalne in ploščate oblike, so bili položeni na prod, ometani z malto in postavljeni do 0,10 m navzven od ostalega nadzidka (širina 0,40 m), ki sestoji iz manjših, okroglih apnencev, velikih do 0,30 m. Vezani so s suho malto iz robatega peska, ki je včasih pomešana tudi z manjšimi brezobličnimi koščki opeke (T. 1, sl. 3). Višina ohranjenega zidu meri do 0,90 m. Za gradbeni material pa so uporabljali tudi zeleni groh. To nam dokazuje vogalni kamen, ki je na zunanji površini klesarsko obdelan v obliki diagonalno potekajočih žlebičev⁹ (T. 2, sl. 3, 4). Tla v notranjosti prostorov so bila tlakovana z okroglimi prodniki, ki so bili prekriti z malto (T. 1, sl. 4). Celotna notranjost je bila ometana (višina ohranjenega ometa do 0,40 m; T. 1, sl. 3), kar nam dokazuje obilica najdenega ometa med prodniki, med katerimi so bili tudi koščki oglja ter stropni in kotni omet z negativnimi odtisi vzporednih okroglih gladkih palic. Omet je bil prekrit z beležem, ki je bil nanesen na površino ometa z grobim čopičem. Zunanja površina sten zidu je bila le delno ometana. Majhni fragmenti ohranjenega ometa na zidu in v izkopanem materialu izven prostora nam potrjujejo to predpostavko.

Najdbe v notranjosti stavbe in izven nje so bile na različnih mestih in v različnih globinah. V sredi severovzhodnega prostora je prečno na podolžno steno ležal na tlaku slabo ohranjen skelet odraslega moškega v skrčeni legi (T. 2, sl. 2) s prekrizanimi nogami in manjkajočim delom desne strani lobanje. Lobanja je bila nagnjena na desno stran, leva podlaktnica položena na trebušni del, a desnica iztegnjena ob telesu. Spodnji del skeleta je imel bočno lego. Desna noga je bila položena v kolenu pod levo, golenici pa sta v spodnjem delu zamenjali položaj.¹⁰ Neposredno ob skeletu ni bilo

⁹ Material za gradnjo so pridobivali v neposredni bližini. Okrogle prodnike so kopali ob samem robu savske terase (želna ledeniška morena), zeleni groh na dveh osamelcih pod vasjo Rodine; robat, droben pesek pa pod velikimi melišči Rebra, ki ga je donášala v nižje lege deroča voda. Iz enakega kamna je klesan tudi spomenik AIJ, št. 218.

¹⁰ T. Pogačnik. Analiza je ugotovila, da je najdeni skelet zelo slabo ohranjen, tako kranialni kakor tudi postkranialni. Pripadal je moškemu, staremu ca. 45 do 50 let. Telesna višina je bila merjena po dolžini dolgih kosti. Po tabelah Manouvrier je višina stegnjenega skeleta ca. 170 cm. Skelet je bil popoln, z ohranjenimi kostmi rok in nog (metakarpalne, metatarzalne in falangi).

kulturnih dodatkov. Dolžina ohranjenega skeleta v skrčenem položaju »in situ« je 1,40 m. Med kostmi skeleta in nad njimi je bil rjav humus, pomešan z drobnim peskom, ob stopalih pa je bilo več drobcev oglja. Desni bok je bil nižji od nivoja ometanega tlaka in je bil na tem mestu očitno uničen. Meja grobne jame zaradi enobarvnosti gradbenega materiala in sestava, v katerem je bil zakopan skelet, ni bila opazna. Na osnovi prejšnjih ugotovitev moramo predpostavljati, da je bilo truplo pokojnika pokopano na to mesto naknadno, čeprav so v tem prostoru značilne najdbe keramike, kot npr. vrček (T. 3, sl. 1, 3) in fragmenti keramike večje posode (T. 3, sl. 4), jih ne moremo prisoditi neposredno grobni celoti, temveč lahko sodimo kot o ostalih, da so prišli na ta mesta povsem slučajno.

Pomembnejši materialno-kulturni ostanki, ki označujejo celotno do sedaj odkrito naselbino tako časovno kot kulturno, pa so bili na različnih mestih. Poleg grobe hišne keramike za vsakdanjo uporabo, ki je bila raztresena po vsej odkriti površini, pa so bili dobro ohranjeni deli importirane keramike italskega izvora v srednjem prostoru (vrč z livčkom in vrč z lijakastim ustjem), poleg železnega noža z ohranjenim koščenim ročajem, fragmenta nizke posode terre sigillate in bronaste zapestnice. Ostali deli, kot fragmentarno ohranjena oljenka s Pegazom, železen, ukrivljen nož, kosi železne žilindre, morske školjke (T. 6, sl. 2) in železen žebelj, pa so bili najdeni izven stavbnega prostora.

Opis drobnih najdb

1. Železni nož z ohranjenim koščenim ročajem. Rezilo noža je rahlo ukrivljeno proti neohranjeni konici. Koščen ročaj, sestavljen iz dveh polovic, je pritrjen na trn za nasaditev z zakovicama. Konec trna je oblikovan v zanko romboidnega preseka. Inv. št. A 656; dolžina 26 cm, širina rezila do 2 cm (T. 4, sl. 1).

2. Železni nož z delno ohranjenim trnom za nasaditev. Rezilo je polkrožno ukrivljeno. Trn za nasaditev prehaja neposredno iz rezila. Inv. št. A 661; dolžina 9,5 cm, širina rezila do 1,3 cm (T. 4, sl. 3).

3. Železen žebelj s polkrožno glavico in trnom kvadratnega preseka. Konica manjka. Dolžina 4 cm (T. 6, sl. 4).

4. Zapestnica iz okrogle bronaste žice, katere konca se presegata in spiralno uvijata. Srednji del zapestnice je čolničasto odebeljen. Inv. št. A 659; premer 8,5 cm (T. 4, sl. 2).

5. Fragmentarno ohranjena reliefna oljenka. Na poglobljenem reliefnem polju je krilati konj Pegaz, obdan s koncentričnimi krogi. Nos oljenke je kratek in širok. Inv. št. A 658; dolžina 9,5 cm, širina 7,3 cm (T. 3, sl. 2).

6. Vrč iz rumeno žgane prečiščene ilovice. Ustje je lijakasto, vrat zelo nizek, trup bikoničen, dno prstanasto. Ima dva rebrasta ročaja, ki tečeta od vratu do največjega oboda. Inv. št. A 634; višina 15,5 cm, premer največjega oboda 13,5 cm, premer dna 7,3 cm (T. 3, sl. 1).

7. Vrč iz rumeno žgane prečiščene ilovice. Odebeljeno lijakasto ustje je oblikovano v dulec, vrat stožčast, zgoraj polkrožen in nato koničen trup, dno prstanasto. Rebrast ročaj veže ustje z ramenom. Inv. št. A 635; višina 26 cm, največji obod 15 cm, premer dna 8 cm (T. 3, sl. 3).

8. Čaša iz rumeno žgane prečiščene ilovice. Ustje je odebeljeno, trup bikoničen, dno ravno. Inv. št. A 637; višina 11,5 cm, premer ustja 3 cm, premer dna 3,6 cm (T. 4, sl. 4).

9. Fragmentarno ohranjen vrč iz rumeno žgane prečiščene ilovice. Je bikonične oblike s prstanastim dnom. Vidno je mesto ročaja. Inv. št. A 640; višina 21 cm, premer največjega oboda 13 cm, premer dna 7,5 cm (T. 7, sl. 2).

10. Fragment krožnika iz terre sigillate. Ustje je usločeno navzven, trup polkrožen, dno prstanasto. Inv. št. A 644; višina 8,5 × 8,5 cm (T. 5, sl. 3).

11. Fragment keramike iz rdeče žgane prečiščene ilovice. Na površini je ornamentiran z večvrstno valovnico, ki je oddeljena s pasovi horizontalnih kanelur. Inv. št. A 642; velikost 23 × 18 cm (T. 3, sl. 4).

12. Fragmentarno ohranjen lonček iz črno sivo žgane prečiščene ilovice. Ohranjen spodnji del je koničaste oblike z ravnim dnom. Zunanja stran je gladka, notranja pa močno nazlebljena. Inv. št. A 636; višina 8,5 cm, premer dna 5 cm (T. 5, sl. 1).

13. Fragment posode iz rdeče žgane prečiščene ilovice. Del oboda je ornamentiran s trojno vrsto podolžnih vrezov med dvema horizontalnima kanelurama. Inv. št. A 660; velikost 3,5 × 3,7 cm (T. 5, sl. 2).

14. Fragment keramike iz rjavo žgane, slabo čiščene ilovice, ki je pomešana s kvarcitnimi zrnci. Ornamentiran je s paralelnimi kanelurami, ki se zaključujejo v loku. Velikost 2,7 × 3,2 cm (T. 6, sl. 1).

15. Fragment posode iz rdeče rjavo žgane, slabo čiščene ilovice, ki je močno pomešana s kvarcitnimi zrnci. Ornamentiran je s paralelnimi kanelurami. Inv. št. A 651; velikost 5,7 × 5,1 cm (T. 6, sl. 3).

16. Fragment ustja posodice iz črno sivo žgane prečiščene ilovice. Pod ustjem poteka horizontalna kanelura, pod katero so pasovi ornamentov v obliki podolgovatih zrn. Velikost 3,5 × 4 cm (T. 6, sl. 5).

17. Fragment ohranjene skodelice iz črno sivo žgane prečiščene ilovice. Ustje manjka, trup je polkrožen in pod najširšim obodom ornamentiran z dvojno vrsto horizontalnih vrezov in dvema horizontalnima kanelurama. Dno je prstanasto. Inv. št. A 663; velikost 6,5 × 5,7 cm (T. 6, sl. 6).

18. Fragment posode iz rjavo žgane, slabo čiščene ilovice, ki je pomešana z drobci kvarcita. Ornamentirana je s horizontalnimi ozkimi kanelurami, ki jih loči neornamentiran pas. Velikost 5,8 × 5,3 cm (T. 7, sl. 1).

Značilnost zgoraj navedenega materiala je njegova časovna enotnost. Skoraj ves material se da kronološko vezati na sorodne oblike bližnjih, predvsem noriških postojank. Zdi se, da je moč povezati antično drobno gradivo Gorenjske z najdišči severno od Karavank. Pri pregledu tipologije drobnega materiala sem srečala povsem enake keramične oblike pri Schörgendorferju (*Die römische Keramik der Ostalpenländer*, Wien 1942), zato sem se pri obdelavi gradiva oprla nanj.

Predmeta, na katerih sloni oziroma, ki služita za točnejšo časovno opredelitev, sta predvsem reliefno okrašena oljenka s podobo Pegaza na reliefnem polju in fragment krožnika iz terre sigillate. Oljenka, čeprav ne popolnoma ohranjena, sodi v vrsto oljenk Löschke I in ima prirosten nos z volutnim zaključkom na vratu. Po širokem zunanjem profilu bi jo mogli staviti v H. Menzelovo skupino oljenk z oznako Form C, Profil III. Pri teh oljenkah se obod diska močnejše nagne proti notranjosti, značilen pa je tudi širši razpon med koncentričnimi krogi na obodu. Izstopajoč je pred-

vsem zunanji krog. Običajno spadajo te oljenke v zgodnejše obdobje antike, njih začetek pa postavlja H. Menzel v zgodnjo avgustejsko dobo.¹¹ Njih razvoj sledimo skozi vse prvo stoletje in v začetek drugega. Temu času pripada tudi skupina Form C po Menzelu. Ta se loči od Forme A in B predvsem po skromnosti upodobljenih oblik, ki se šestokrat zadovoljujejo z razčlenjenimi motivi in skrajšanjem bogatih scen. Tovarniška izdelava tega tipa oljenk je povzročila masovno uporabo po vsem imperiju. Naš primerek pa lahko povežemo glede na slikovni okras tudi s skupino oljenk z zaokroženim nosom in volutnim zaključkom na vratu. Pri slednji skupini oljenk je upodobitev Pegaza zelo pogostna.¹² Dobimo jih v različnih variantah. Menzel jih časovno uvršča pod konec 1. in v začetek 2. stoletja, izgine pa ta oblika v 2. stoletju.¹³

Fragment krožnika oziroma skodelica iz terre sigillate s širokim, navzven usločenim ustjem sodi po Dragendorffu v skupino 35 (D 35) in jih postavlja v 2. do 3. stoletje.¹⁴ Ta tip posode — krožnika — se pojavlja že v 1. stoletju (Klavdij, Nero) kot krožnik tipa D 17, ki ima vodoravno, široko ustje. Kasneje, v flavijskem času, se to ustje sloči navzven in dobi barbotinski okras. Ornament je v tem primeru običajno stilizirana vinska trta z grozdi.¹⁵ Splošno, masovno uporabo teh oblik pa lahko zabeležimo šele od Hadrijana dalje ter skozi vse 2. stoletje (Oswald-Pryce, Terra sigillata, Plate LIII). Prav tako pa so krožniki te oblike, vendar slabše izdelave v rabi še v 3. stoletju.

Med najdbami je številneje zastopana tudi skupina keramike, čeprav le v fragmentih, katere ornament je po vsej verjetnosti narejen s koleščkom. Dasi ta skupina ni sigillata v pravem smislu besede, lahko rečemo, da so primerki na T. 3, sl. 4, in T. 6, sl. 6, zelo dobra imitacija in izdelki domačih delavnic. Ker se ta keramika po mnenju Unverzagta¹⁶ pojavlja šele od 2. stoletja dalje, lahko domnevamo, da je naš domorodni izdelovalec povzel izdelavo in obliko, prav tako pa tudi ornament po sigillati, ornamentirani s koleščkom. Enak ornament zasledimo tudi na fragmentu skodelice iz dobro prečiščene ilovice na T. 6, sl. 5. Po V. Kolšku¹⁷ sodi ta tip posode v drugo polovico 1. stoletja. Prav tako je rdeč in pogosto črn premaz, znan na imitacijah terre sigillate. R. Sunkowsky¹⁸ je proučeval način premazov na teh posodah. Razlikuje štiri različne postopke, kako so v antiki delali črno glazuro. Za nas je zanimiv zlasti tisti, pri katerem delno posušeno posodo potopijo v vodno raztopino okre. Pri žganju postane glazura črna in svetlikajoča se zaradi silikatnih primesi.

¹¹ H. Menzel, *Antike Lampen im Römisch-germanischen Zentralmuseum zu Mainz*, Mainz 1954, 30.

¹² Reliefno okrašene oljenke s Pegazom se nahajajo tudi med emonskim gradivom. Narodni muzej, inv. št. R 5890, 6431. Omenja jo tudi M. Abramič, *Poetovio*, sl. 24.

¹³ H. Menzel, l. c., 38.

¹⁴ H. Dragendorff, *Terra sigillata*, *Bonner Jahrbücher* 1901, 110 ss., 153.

¹⁵ F. Wiesinger, *Überblick über die padanische sigillata im Landesmuseum in Klagenfurt*, Carinthia I, 132, 1942, 76 ss.

¹⁶ W. Unverzagt, *Terra sigillata mit Rädchenverzierung*, Frankfurt 1919.

¹⁷ V. Kolšek, Nekaj prispevkov k topografiji rimske Celeje, *Celjski zbornik* 1959, 240, sl. 16.

¹⁸ R. Sunkowsky, *Zur Schwärtzung von Bucchero-nero*, *JöAI* 39, 1952, 85 ss.

Žebelj na T. 6, sl. 4, s polkrožno glavico ima svoje analogije v bližnji okolici, in sicer v Bobovku pri Kranju. Prav taki pa so bili najdeni v Pockingu,¹⁹ kjer so poleg novca Antonina Pija dobili mnogo drobnega gradiva. Med materialom je bila tudi čaša, ki je dokaj podobna naši na T. 4, sl. 4, samo da ima nekoliko močnejši klek. Prav tako je na omenjenem najdišču tudi keramika z okrasom paralelnih kanelur,²⁰ ki sodijo v 2. stoletje. Sorodni okras srečujemo tudi na posodah iz kopališča v Bernauu, nasebini, kjer je prebival L. Terentius Verus, duumvir in praefectus iure dicundo antične Teurnije, ter L. Attonius Adnamatus, prav tako aedilis Teurnije.²¹ Verjetno gre pri posodah tega tipa za ostaline domačega lončarstva, kar se kaže v slabši izdelavi, glini in predvsem v okrasu. Najbolj značilen primerek keramike te vrste je fragment na T. 3, sl. 4, z metličastim okrasom in vodoravno razdelitvijo v conalne pasove, med katerimi se vije valovnica. Okras ima analogije tudi na bližnji nekropoli v Bobovku pri Kranju.²² Ob oblikah, ki so jih našli v Bobovku, so ugotovili, da se oblika in okras vezeta na kasnolatske vzore ter se bistveno nespremenjena ohranita še do srede 2. stoletja n. š. Metličast ornament se razvije iz latenskega okrasa vzporednih in navpičnih žlebičev.²³ Enako ornamentirana sta tudi fragmenta na T. 6, sl. 1, 3, in T. 7, sl. 1. Priljubljenost tega ornamenta srečujemo na posodah iz Pockinga²⁴ še celo v 3. stoletju, vendar pa izhaja večina iz 2. stoletja.

Vrč na T. 3, sl. 1, je po vsej verjetnosti prišel v naše kraje kot import. Najden je bil tudi v emonski insuli XXX ob priliki izkopavanj v zadnjih letih. Vrč na T. 3, sl. 3, pa ima svoje analogije v vzhodnoalpskih najdiščih,²⁵ kjer se pojavljajo skoraj vse oblike enakih vrčev, kot je naš, od 2. stoletja dalje. Verjetno pripada sorodnemu tipu tudi vrč na T. 7, sl. 2, ki bi po profilu ustrezal posodam Schörgendorferja na T. 39, sl. 480, 492, z datacijo konec 1. in 2. stoletja.

Zapestnica na T. 4, sl. 2, je znana po vsem imperiju kot denarnica za drobiž. Čeprav v našem primeru ne moremo trditi, da bi imela mimo okrasne naloge še funkcijo denarnice, pa po splošnih karakteristikah sodi v omenjeni tip. Značilna zanjo sta spiralno ovita konca žice z okroglim presekom, medtem ko se spodnji del zapestnice čolničasto razširi. Često je na vrhnji strani čolničasto razširjenega dela zapestnice majhen kavelj, s katerim je zaprta zgornja odprtina, v katero so spravljali drobiž.

¹⁹ H.-J. Kellner, Die römische Ansiedlung bei Pocking und ihr Ende, Bayerische Vorgeschichtsblätter 25, 1960, 132 ss.; P. Petru, l. c., 133, Tab. IV, grob št. 1.

²⁰ H.-J. Kellner, l. c., 141, Abb. 6, 2; P. Petru, l. c., Tab. XVII, 1, 2.

²¹ H.-J. Kellner, Neue Ausgrabungen an Badegebäuden in Nordwest-Noricum, Bayerische Vorgeschichtsblätter 24, 1959, Abb. 3, 4.

²² A. Valič, Nove najdbe iz rimske dobe v okolici Kranja, AV VIII, 1956, 444; P. Petru, l. c., 133 ss., Tab. XVI, 1; Tab. XVII, 4, 5; Tab. XVIII, 2; Tab. XXIV, 2, 3; P. Petru, l. c., 185.

²³ M. Hell, Alte und Neue Funde aus Hallstatt, Mitt. d. Antr. Ges. Wien 66, 1936, 65; P. Reinecke-M. John, Die Kelten in Schlesien, Germania 15, 1931, 301; J. Filip, Keltové vè střední Evrope, Praha 1956, 204 ss.

²⁴ H.-J. Kellner, Die Römische Ansiedlung bei Pocking und ihr Ende, Bayerische Vorgeschichtsblätter 25, 1960, Abb. 11, 12.

²⁵ A. Schörgendorfer, Die römerzeitliche Keramik der Ostalpenländer, 1942, Tab. 36, 450; Tab. 41, 504, 507, 508.

V časovni okvir 2. stoletja lahko postavimo tudi nož na T. 4, sl. 3, s polkrožno usločenim rezilom. Soroden primerek so našli tudi na grobišču v Bobovku pri Kranju. Njegova uporaba je zelo pogostna v vinogradništvu, prav tako pa so ga z uspehom uporabljali pri vrtnarskih delih. Lep primer take uporabe nam je znan iz nagrobnika Julije Sabine, najdenega v Flaviji Solvi.²⁶ Enorezen nož, obložen s koščenim ročajem in zaključkom v obliki zanke romboidalnega preseka, so verjetno rabili za bodalo, čeprav so se podobni, nekoliko močnejši noži uporabljali v latenski dobi kot sekači. Analogije zanj najdemo na že večkrat omenjenem grobišču v Bobovku pri Kranju.²⁷

Zaključek

Obravnavani del naselbinskega kompleksa leži v ravnini in je le delno naslonjen na rob savske terase. Zato se prav lahko vprašamo: ali je imel strateški ali samo gospodarski pomen, kajti geografska lega ni nudila naravnih zaščitnih pogojev. Dvojni vzporedni, četverkotni nasip, ohranjen le do višine 0,50 m, je lahko služil kot ograda in le delno kot fortifikacijski obrambni sistem. Po vsej verjetnosti pa so tod mimo vodile vicinalne poti iz Bohinja preko Prevala in Ljubelja na Koroško ter v Ljubljansko kotlino. Za to govore številne slučajne najdbe v bližnji in daljni okolici Roden. Prav tako ne moremo mimo ugotovitve, da je bil v neposredni bližini odkrit spomenik emonskega dekuriona in da predstavlja najdba v celoti zadnji večji kompleks antične naselitve gornje savske doline.

Odkopani del tlorisa je le manjši sektor obsežnega antičnega kompleksa, verjetno kmetije, in sicer njenega stanovanjskega dela, kar bi potrjevale najdbe estriha in ometa v stavbi C. Ker je bil tlak v vseh ostalih prostorih postavljen na prodnato osnovo, ki pri gradnji ni bila v večji meri obdelana, bi tudi iz tega lahko sklepali, da gre v tem primeru za nekoliko večje — v našem merilu — gospodarsko posestvo. Kot je znano, so imela taka gospodarstva navadno četverkotno ali pravokotno obliko, prostori so se naslanjali na notranjo stran zidu. Celotno gospodarstvo je bilo obdano z zaščitnim zidom v obliki nasipa.²⁸ Prav verjetno je, da gre v našem primeru za naselitev rimskega kolonista.

Za vse drobno izkopano gradivo lahko rečemo, da sodi v čas 2. stoletja n. š., s čimer je že v veliki meri podana tudi datacija celotnega objekta. Zgodnejše primerke je moč po njih uporabi in trajanju prav tako postaviti še v 2. stoletje. Ker je datacija predmetov, odkopanih na antičnem kompleksu pri Rodinah, zelo precizirana, lahko na osnovi teh materialnih dokazov sklepamo o vzniku tega antičnega objekta v prvi polovici 2. stoletja. V ta čas verjetno lahko postavimo tudi bolj intenzivno rimsko poselitev teh predelov.

²⁶ E. Diez, Flavia Solva², Wien 1959, Taf. IX, 84.

²⁷ P. Petru, Latenoidni, enorezni noži iz rimske nekropole v Bobovku pri Kranju, Vesnik vojnog muzeja u Beogradu 6, 1958, 241.

²⁸ F. Staehelin, Die Schweiz in römischer Zeit, Basel 1948, 390.

RÉSUMÉ

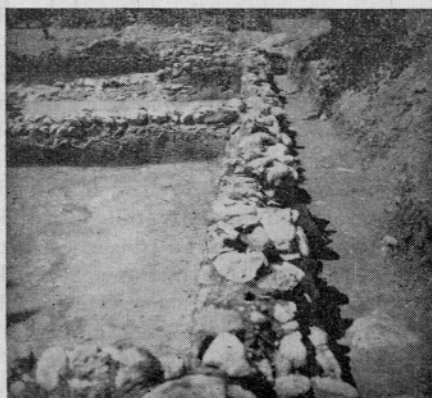
Complexe de constructions antiques à Rodine

Dans la partie nord-est de la Haute Carniole au pied des Karawankes se joint aux découvertes fortuites connues de Radovljica, Lesce, Bled, Begunje, Slatina, Brezje et Mošnje la localité de Rodine de caractère de peuplement. Le terrain peuplé est plat. Les restes se manifestent sous forme de terrain comme des remblais et des tertres et forment un quadrilatère irrégulier de grandes dimensions. A l'intérieur du quadrilatère il y avait trois bâtiments qui se distinguaient entre eux par leur grandeur et leur forme. Deux bâtiments rectangulaires, d'une seule pièce (A, B) sont égaux par le mode de construction. Les murs n'étaient pas crépis et le fond du pavé était du cailloutis (profil du sondage A et B). Le bâtiment A est angulaire. Le troisième bâtiment (C) se distingue par un plus grand nombre de pièces, par la forme de la délinéation, par la direction et la largeur des entrées, par leur caractère fonctionnel et les découvertes qu'on y a faites (An. 8, Pl. 1, fig. 1). Par sa délinéation on peut le déterminer comme une variante du type à clé. Il n'y a pas de passages entre les pièces particulières. Par son mur arrière (long. 16,5 m) il s'inclut dans la direction du remblai intérieur. Les pierres fondamentales ont été posées sur le cailloutis, jusqu'à 0,10 m à l'extérieur du reste de la superstructure (larg. 0,40 m). Le mur est fait de petites pierres calcaires rondes, lié par du mortier sec (Pl. 1, fig. 3). La pierre angulaire (Pl. 2, fig. 3, 4) est en tuf vert et elle est taillée. Le pavé à l'intérieur des pièces est en cailloux, recouverts de mortier. L'intérieur a été entièrement crépi et blanchi. On a trouvé du crépi d'angle et de plafond. Les murs extérieurs n'ont été que partiellement crépis. Au milieu de la pièce nord-est gisait transversalement aux murs longitudinaux le squelette mal conservé d'un adulte en position contractée (Pl. 2, fig. 2). Selon toute vraisemblance il s'agit d'une inhumation postérieure faite à cet endroit.

Des restes culturo-matériels importants, qui caractérisent la colonie entière découverte jusqu'à présent aussi bien temporellement que culturellement, ont été trouvés sur toute la superficie découverte à différents endroits. Les pièces importées d'origine italique: une cruche à embouchure (Pl. 3, fig. 3) et une cruche à cou en entonnoir (Pl. 3, fig. 1), un couteau en fer à poignée en os conservée (Pl. 4, fig. 1); des bracelets en bronze (Pl. 4, fig. 2) étaient à l'intérieur du bâtiment C. Les autres restes importants, comme une lampe à huile avec Pégase fragmentairement conservée (Pl. 3, fig. 2), un couteau recourbé en fer (Pl. 4, fig. 3), une céramique de maison grossière, du mâchefer et un coquillage de mer étaient en dehors du bâtiment. Les matériaux sont temporellement unitaires et typologiquement ils se rattachent au milieu culturel norique déjà connu. Temporellement ces découvertes sont du 2e siècle de notre ère, lorsqu'on note en ces lieux un peuplement romain plus intense. La propriété économique avec le bâtiment d'habitation appartenait, selon toute vraisemblance, à un colon romain. La plaine n'offrait pas de défense. D'autre part, les chemins vicinaux de Bohinj en passant par le Ljubelj en Carinthie et vers le bassin de Ljubljana passaient à côté. On a établi qu'on a trouvé dans les environs le monument d'un décurion d'Emona (Lesce) et que cette découverte représente le dernier groupe important du peuplement antique de la vallée supérieure de la Save.

1

2

1. Pogled na odkopano stavbo. 2. Zadnja stena stavbe
1. Vue du bâtiment déterré. 2. Mur arrière du bâtiment

3

4

3. Prizidek, omet na steni in sestav zidu. 4. Tla iz ometa
3. Annexe, crépi sur le mur et composition du mur. 4. Sol en crépi

1

2

1. Položaj skeleta v prostoru. 2. Skršena lega skeleta
1. Position du squelette dans la pièce. 2. Position contractée du squelette

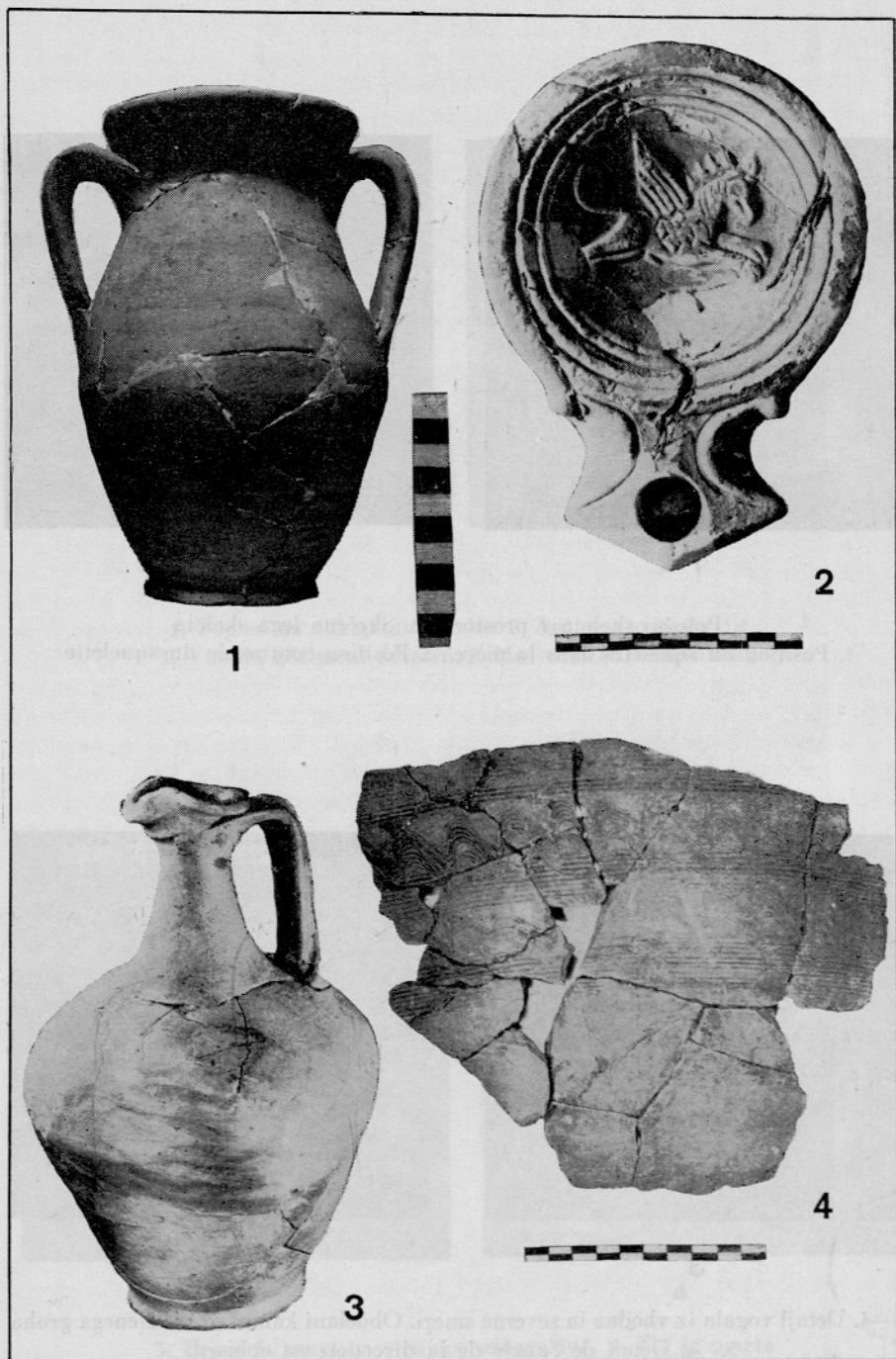

3

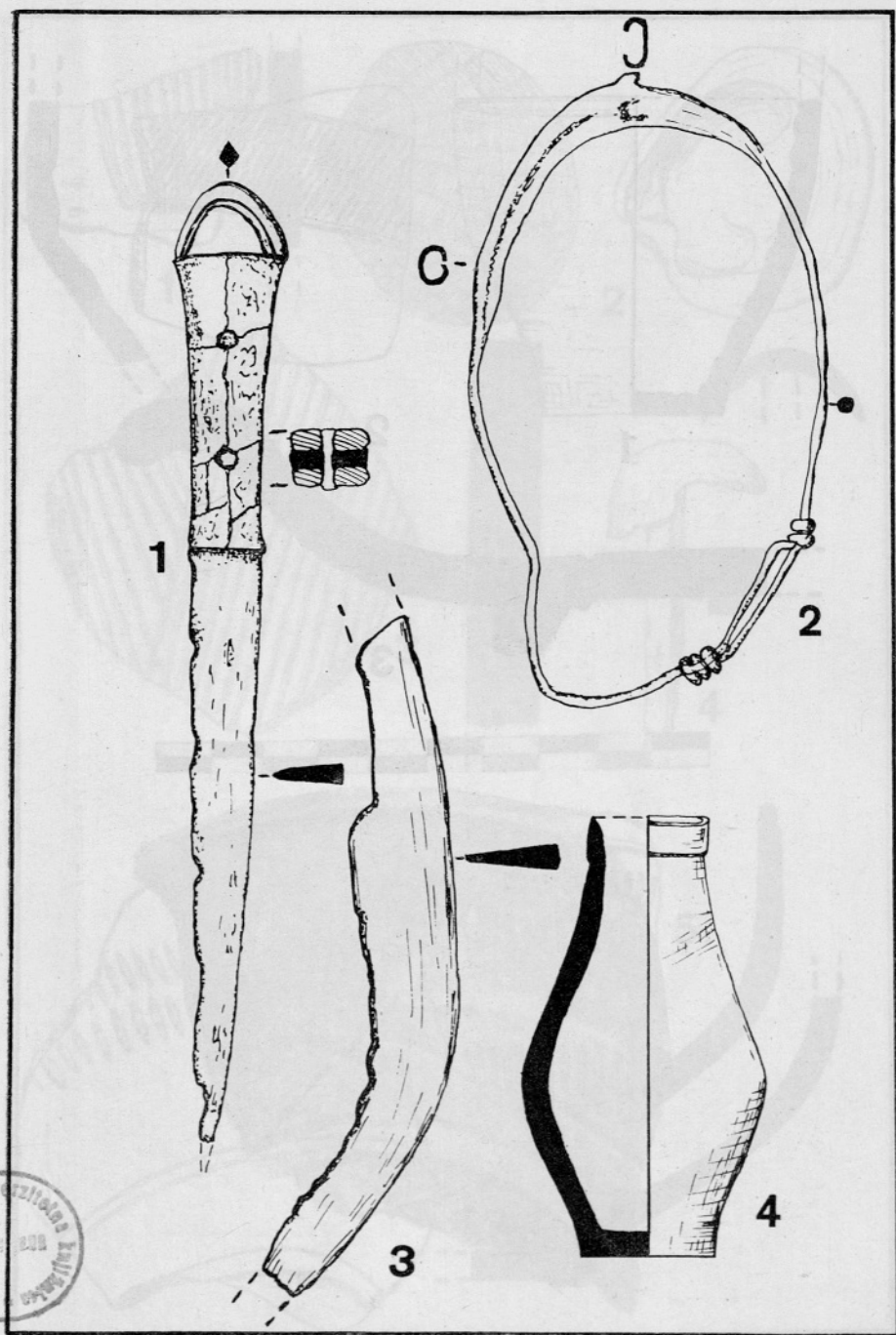
4

3.—4. Detajl vogala iz vhodne in severne smeri. Obdelani kamni so iz zelenega groha
3.—4. Détail de l'angle de la direction est et nord.
Les pierres travaillées sont en tuf vert

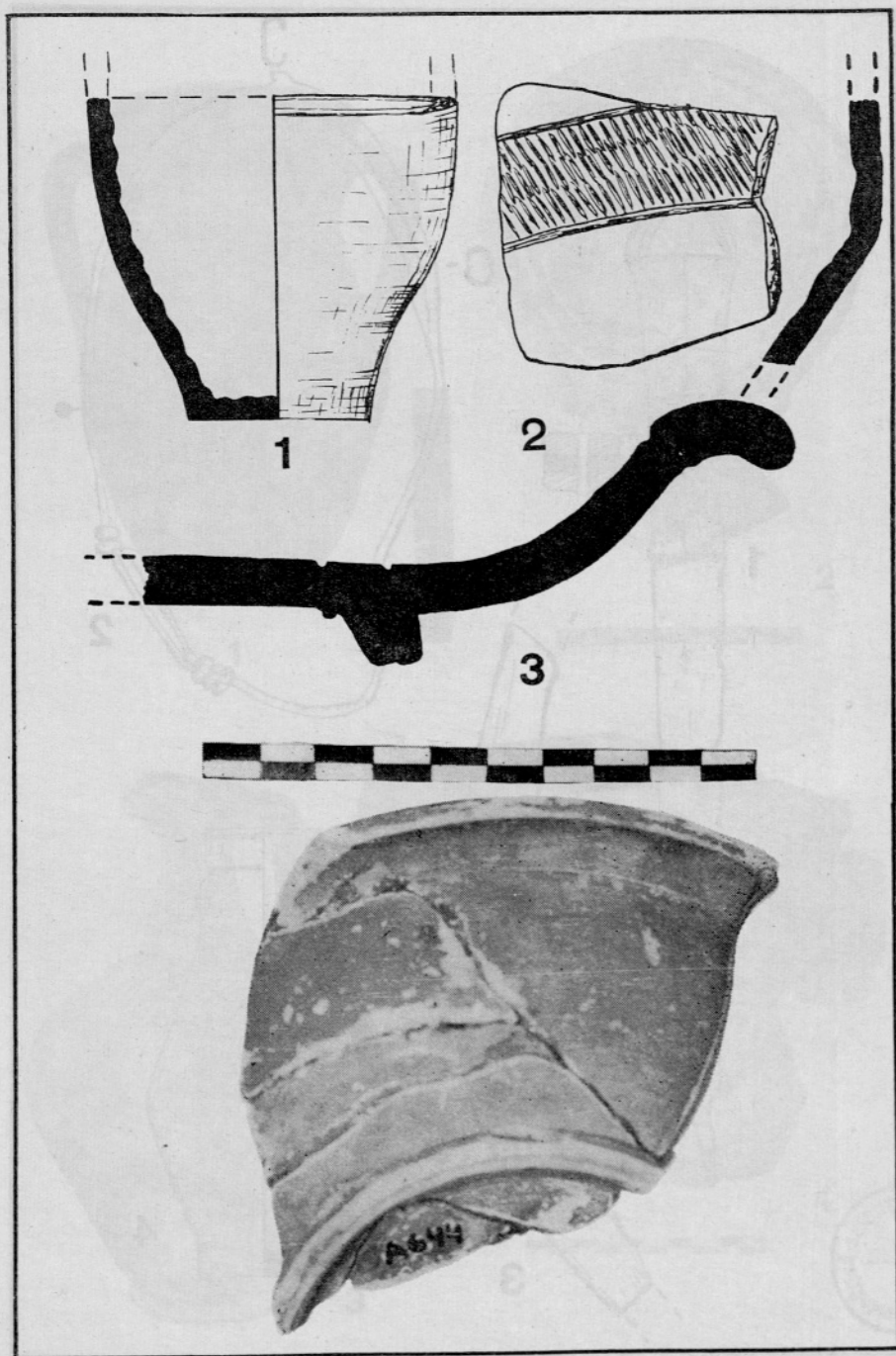

1. Dvoročajni vrček. 2. Oljenka s Pegazom. 3. Enoročajni vrč z dulcem. 4. Fragment keramike z valovnico

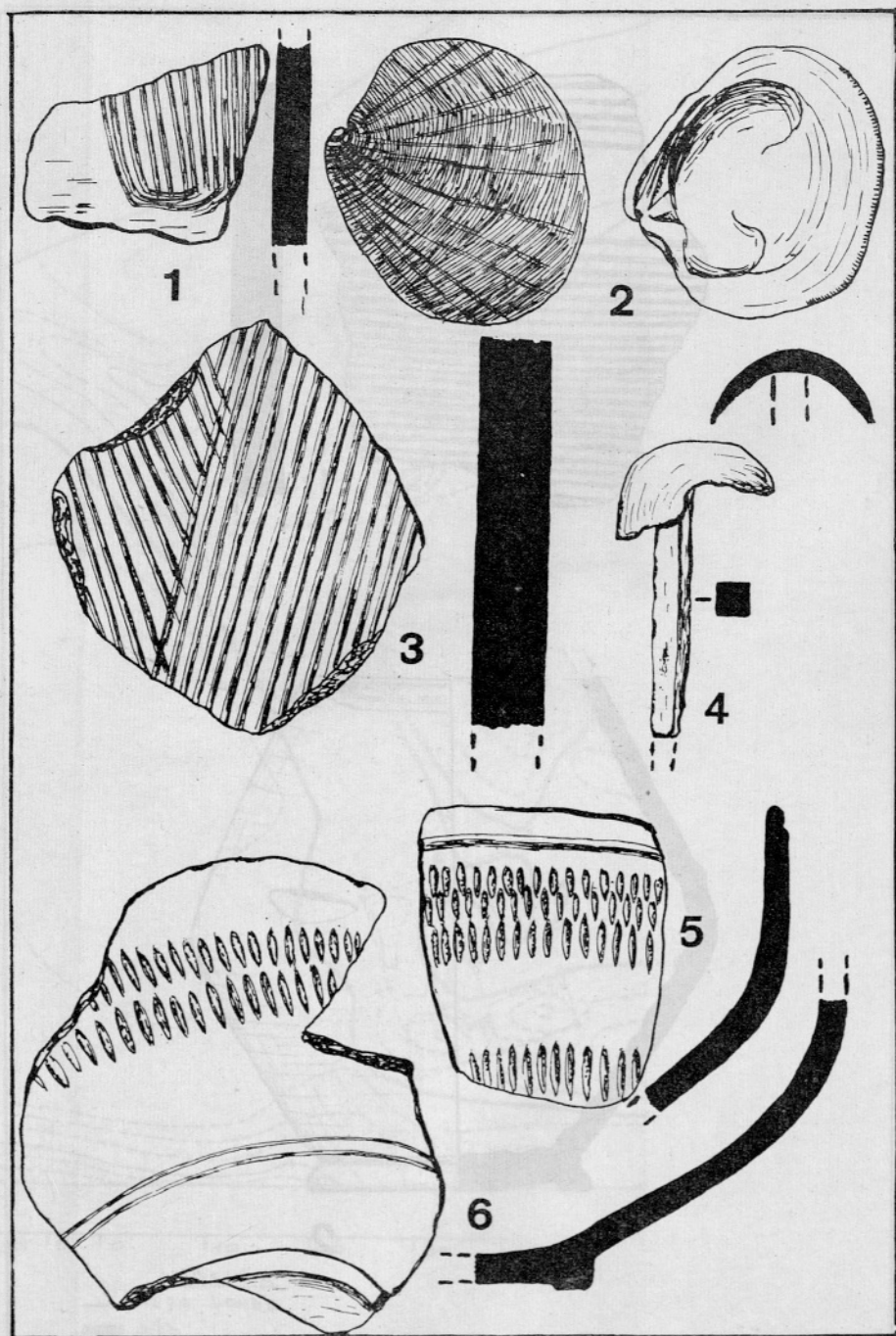
1. Cruche à deux anses. 2. Lampe à huile avec Pégase. 3. Cruche à une anse avec embouchure. 4. Fragment de céramique

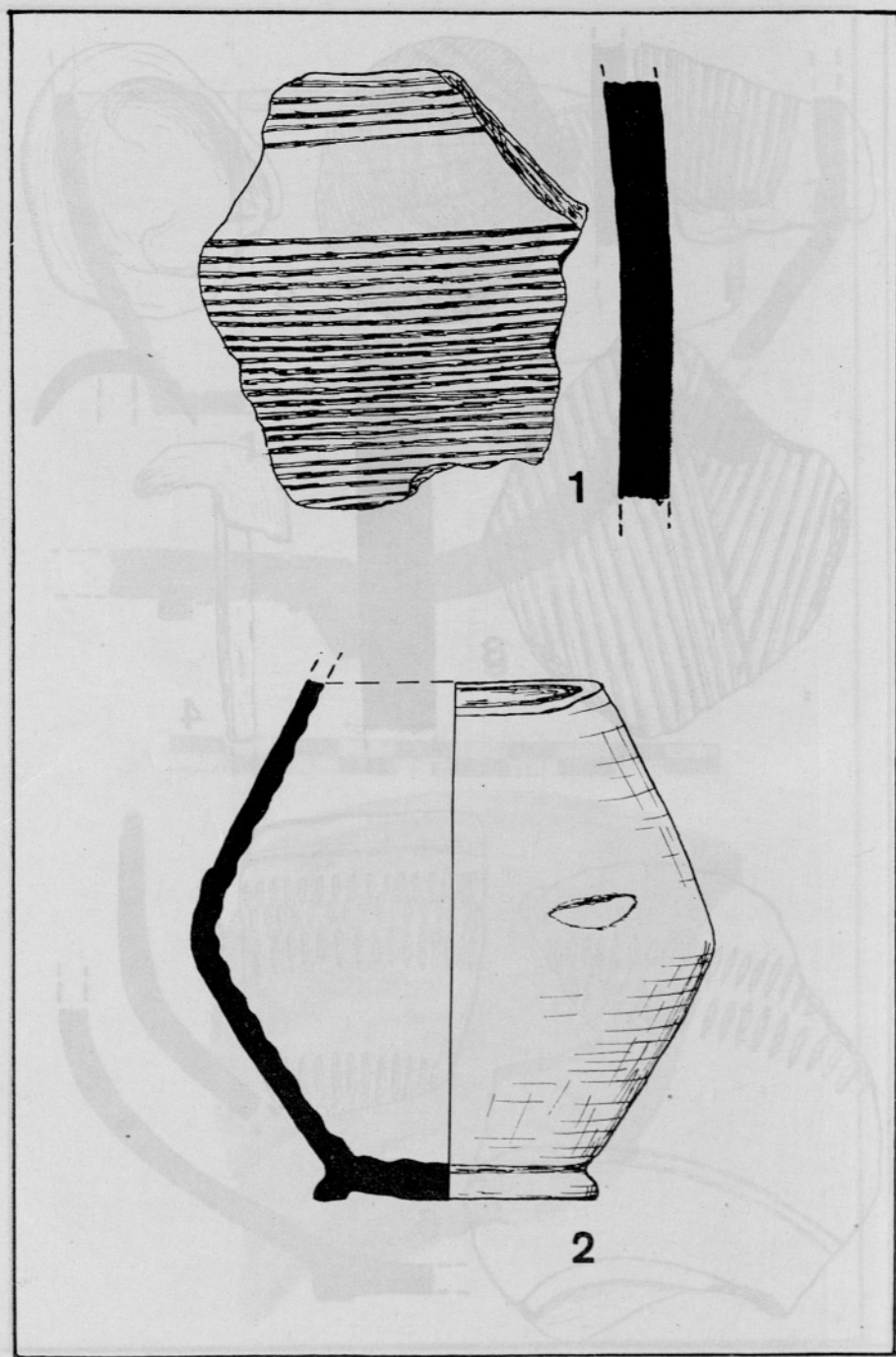
1. Železen, enorezen nož s koščeno oblogo. 2. Bronasta zapestnica. 3. Železen nož z usločnim rezilom. 4. Čaša iz rumene gline (sl. 2, 3 = 1 : 1; sl. 1, 4 = 1 : 2)
1. Couteau en fer à un seul tranchant avec revêtement en os. 2. Bracelet en bronze.
3. Couteau en fer à lame recourbée. 4. Gobelet en argile jaune (fig. 2, 3 = 1 : 1; fig. 1, 4 = 1 : 2)

1. Spodnji del lončka. 2. Fragment posode. 3. Fragment skodelice iz terre sigillate (vse 1 : 1)
 1. Partie inférieure d'un pot. 2. Fragment de vase. 3. Fragment de tasse en terre sigillée (le tout 1 : 1)

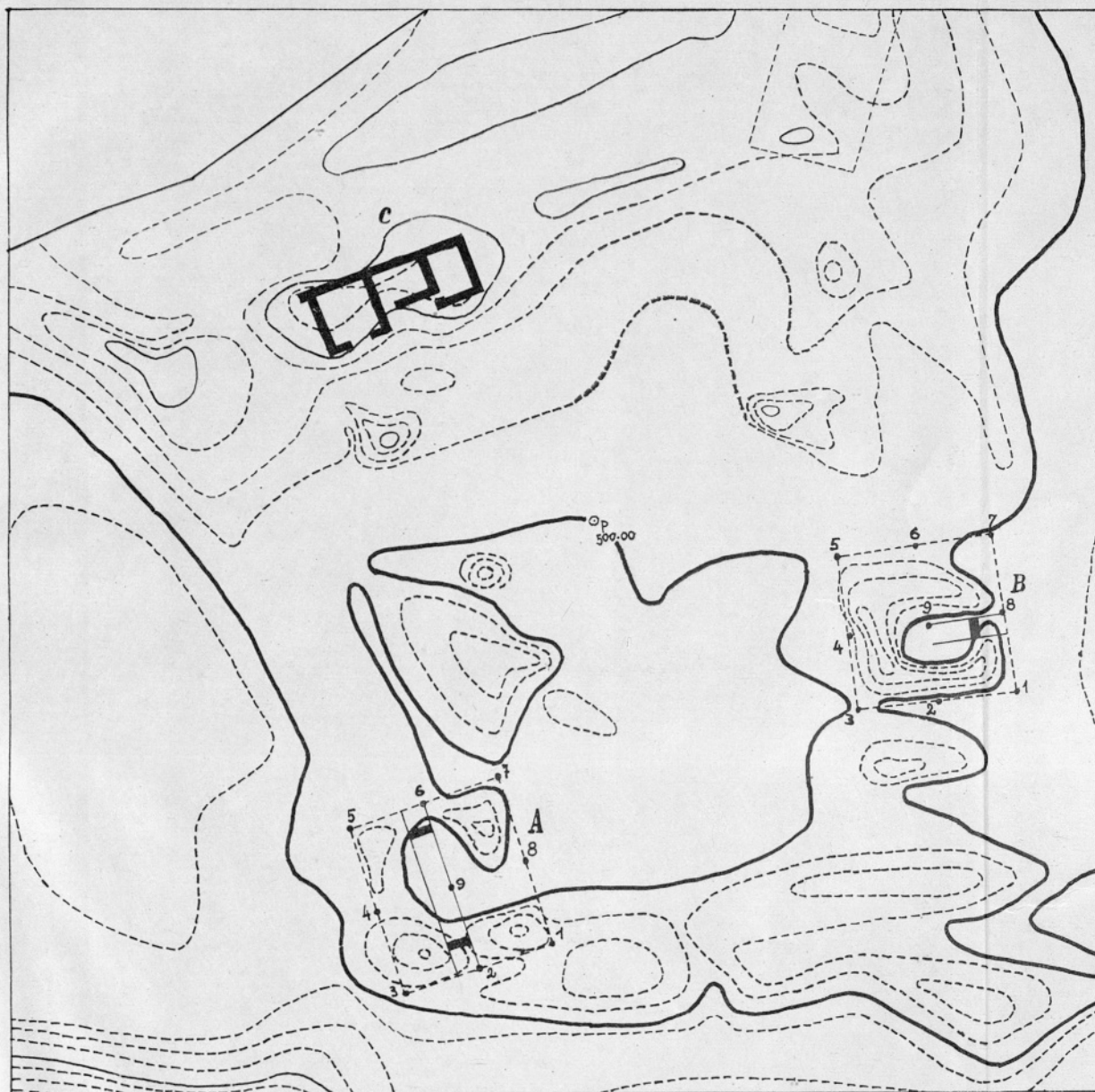

1. in 3. Fragmenta keramike, ornamentirana s kanelurami. 2. Školjka. 4. Železen žebelj. 5. in 6. Fragmenta keramike, ornamentirana z vrezi (vse 1:1)
 1. et 3. Fragments de céramique ornée de cannelures. 2. Coquillage. 4. Pointe en fer.
 5. et 6. Fragments de céramique ornée d'incisions (le tout 1:1)

1. Fragment posode, ornamentiran s kanelurami. 2. Delno ohranjen enoročajni vrč
(sl. 1 = 1 : 1; sl. 2 = 1 : 2)

1. Fragment de vase orné de cannelures. 2. Cruche à une anse partiellement con-
servée (fig. 1 = 1 : 1; fig. 2 = 1 : 2)

10 15 10 110 120 130 140

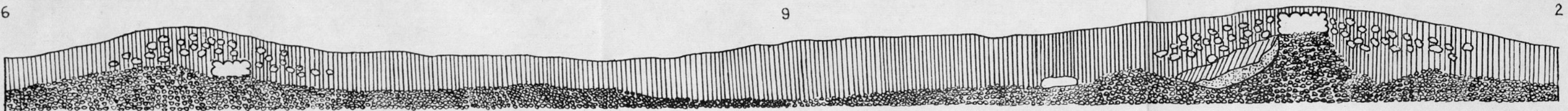
LEGENDA

— MEJA SONDE

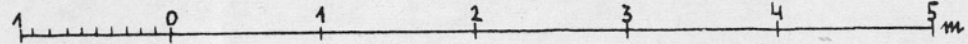
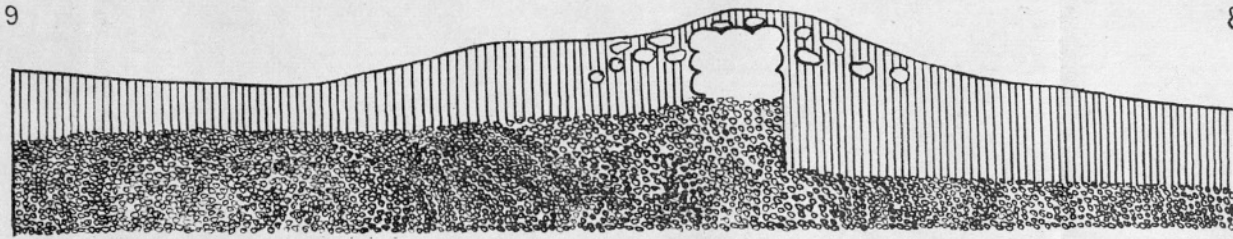
■ zid

Situacijski načrt - Rodine — Plan de situation - Rodine

Profil sonde - stavba A

Profil sonde - stavba B

- rjav humus
humus brun
- prodniki
cailloux
- pesek
sable
- temnorjav humus z ogljem in keramiko
humus brun foncé avec charbon et céramique
- zid
mur
- prod
cailloutis

Profil sonde - stavba A — Profil du sondage - bâtiment A
Profil sonde - stavba B — Profil du sondage - bâtiment B